

SMS Árpád 1901

SMS Árpád sorhajó

(Testvérhajói: SMS Habsburg és SMS Babenberg)

Vízkeszítési: 8232 t hosszú tonna (8364 metrikus t.) a konstrukciós vízkeszítési
8784 t hosszú tonna (8888 metrikus t) teljes rakománnyal

Hossza: 114,55 m (375 láb 10 hüvelyk)
113,11 m (371 láb 1 hüvelyk) a vízvonalon
107,6 m hosszú az egyenesek között²²²⁷

Szélessége: 19,86 m (65 láb)

Szélessége a kazamatáknál: 21,2 m

Merülése: 7,1 - 7,5 m (24 láb 6 hüvelyk)

Szabad oldala: (a vízvonalától a felső fedélzetéig mért távolsága 5,8 m (19 láb) elől, és 5,5 m (18 láb) volt hátul.

A szerkezeti vízvonal területe pedig: 1584 m².²²²⁸

Metacentrikus magassága: 0,82 m (2,7 láb) és 1,02 m (3,3 láb) között mozog.

Meghajtása: 16 db Belleville vízcsöves kazán

2 db álló, négyhengeres háromszoros expanziós gőzgép

2 db tengely

2 db hajócsavar (4876 mm átmérőjű)

Teljesítménye: 2 db 7500 LE-rős motor, összesen 15 000 LE

(Máshol 14 307 LE /10 669 kW/)

Az elektromos vezetékek hossza 40 000 méter gyenge és 3 000 méter erősáramú kábel.

A villamosságot a hajón hat dinamógép állítja elő.

Sebessége: 20,12 csomó, átlagsebessége 19.65 csomó (36,39 km/h)

A hajó sebességét úgy tesztelték, hogy a hajó legnagyobb sebessége után egy mérföldet (1609 métert) tettek meg szélirányba, majd széllel szemben. A maximális sebességet az elért idők átlagából számolták ki.²²²⁹

Hatótávolsága: 3600 tmf/12 csomó

Üzemanyaga: 500 – 840 tonna szén

Személyzete: 32 tiszt és 606 tengerész

Páncélzata:

vízvonalon az övpáncél a hajóhossz 63%-át fedi. 180-220 mm (7,1–8,7 hüvelyk)

(A hajó középső részében, ahol a lőszertárak, a gépterek és más kritikus területek helyezkedtek el, volt a legerősebb az övpáncélzat.)

Az övpáncélnak mintegy folytatását képezi a hajóorr páncél. Ez 4 centiméternyi vastagságú. Megjegyzendő, hogy a hajónak lehető nagy munkaképességet biztosítottak azáltal, hogy elől és hátul az úgynevezett holt rudat elhagyták.

fedélzet 40 mm – 66 mm (1,6 hüvelyk)

felépítmény 150-200 mm (5,9 hüvelyk)

²²²⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=fqbhANKjDw>

²²²⁸ Pesti Hírlap, 34. évfolyam, 1912-03-03 / 54. szám

²²²⁹ Neuigkeits-Welt-Blatt, April 1903-04-16

lövegtorony 210-280 mm (8,3–11,0 hüvelyk)
kazamata 135 mm

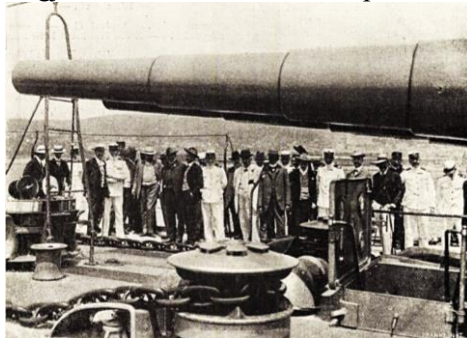
Azokat a helyeket ellenben, amelyek megvédése nem elsőrangú fontosságú, mint pl a fedélzet páncélozása, csupán 8 százalékos nickelacél-lemezekkel védték meg. Föl- és lecsavarható széles lemezek alkotják az övpáncélt. (Általában valamennyi páncéllemez csavarokkal le- és fölerősíthető.)²²³⁰

Árpádnak volt egy síkba süllyesztett főfedélzete, amelyet fával borítottak, míg a felső fedélzeteket linóleummal vagy korticinnal borították.

Fegyverzete:

3 db (1x2, 1x1) 24 cm-es (9,4 hüvelyk) L/40 Krupp C97 ágyú

A löveg tízezer méteres távolságról a gránátok 12 cm vastag Krupp páncélt, illetve 18 cm vastag Harvey páncélt tudtak átütni az SMS Habsburg osztály esetében.²²³¹ A 215 kilogrammos lövedék kezdeti sebessége 750 méter/s, ami 6170 méter tonnás összenergiát és 400 milliméteres áthatolóképességet ér el a legjobban edzett króm tüacél páncélzattal.²²³²

*Az Árpád fő orr lövegei a fumei kormányzó beiktatásakor*²²³³

12 db 15 cm (5,9 hüvelyk) L/40 Krupp C96 ágyú

(Percenként 4-5 lövést tudtak leadni. 1905-ben ezen lövegeket lövegparancsnoki állással szerelték fel.)

10 db 6,6 cm (7 cm) (2,6 hüvelyk) L/45 Skoda ágyú

12 db 3,7 cm Vickers géppágyú

(1905 őszén ezen lövegeit 4,7 cm-es L/44-es gyorstüzelő lövegre cserélték le.)

1905-ben 2 db 7 cm-es L/18-as löveget kapott

4 db 8 mm-es Skoda géppuska²²³⁴

2 db 45 cm-es (17,7 hüvelyk) torpedó²²³⁵

20 db vízi akna

Világítás:

Az összes belső helyiségek megvilágítása 500 izzólámpával történik. Az előtér megvilágítására 7 drb, egyenként 25.000 gyertyaláng erejű ívlámpa szolgál, amelyek 60 cm-es vetítőkészülékekben vannak elhelyezve. A világító készülékek közé egy Sellner-féle 98 c. m. éjjeli jelzőkészülék is van elhelyezve. Ezenkívül a hajó gőzbárkáiban is vannak kis világítógépek, amelyek 35 centiméteres fényvetítőkből 4000 gyertyafényű ívlámpákat táplálnak.²²³⁶

Épült: Stabilimento Tecnico Triestino (Trieszt)

Tervezte a hajóosztályt: Siegfried Popper

Építésvezető: Gustav von Lendেকে

Építés kezdete: 1899.06.10.

Vízrebocsátás: 1901.09.11.

²²³⁰ Pesti Hírlap, 34. évfolyam, 1912-03-03 / 54. szám

²²³¹ https://htenger.blog.hu/2023/01/18/a_radetzky-osztaly_235

²²³² Pester Lloyd, Jahrgang 47, nr. 1900-07-21 / nr. 174

²²³³ Vasárnapi Ujság – 1906-07-08 / 27. szám / Római levél. Balla Ignác 439. oldal / Tárca cikkek; napi érdekű közlemények

²²³⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=fqbhANKjDw>

²²³⁵ Bak József, Csonkaréti Károly, Lévy Gábor, Sárhídi Gyula: Hadihajók típuskönyv, Zrínyi Katonai Kiadó Budapest, 1984

²²³⁶ Pesti Hírlap, 34. évfolyam, 1912-03-03 / 54. szám

Hadrendbe állt: 1903.06.15.²²³⁷

Ára: A hajótest, kazán stb. 12,756.430 korona, ágyuk 2,865.000 korona, lövészer 2 020 000 korona.²²³⁸
1901.

A magyar tengerpart pólai tudósítója jelenti, hogy végleges megállapodás szerint a most építés alatt levő „Árpád“ nevű új csatahajót a király születése napján, augusztus 18-ikán bocsátják vízre. Ez idő szerint három egyforma páncélos hajó van építés alatt, s ezek az osztrák-magyar haditengerészetnek legerősebb csatahajói lesznek. Az egyik a „Habsburg“, melyet még tavaly bocsátottak vízre s a jövő hó folyamán végzik be felszerelését; a második az „Árpád“ és a harmadik „Babenberg“ lesz, melyet csak most kezdenek el építeni. Mind a három hajót óriási méretekben építik és a legmodernebb felszereléssel látják el. Munkában van még az Oliva szigeti hajógyárban egy koscirkáló-hajó is, melynek gépezetét 12,000 lóerőre készítik.²²³⁹

„Hajóhadunk legújabb csatahajóját augusztus 18-án fogják vízrebocsátani. – Végül szeptember 11-lett belőle.- A hajó neve Árpád lesz. Az új csatahajó ugyanakkora, mint a múlt évben vízre bocsátott Habsburg. 8300 tonna térfogatú, hossza 108 méter, szélessége 20 méter, 7 méter mélyen jár. Két gépe 11.800 lóerjű. Föl van szerelve három 24 centiméteres, tizenkét 15 centiméteres és két 7 centiméteres, ezenkívül 21 kis ágyúval, összesen 41 ágyúval. Egy órában 18 és fél tengeri mérföldet (mintegy 34 kilométert) járhat.”²²⁴⁰

SMS Árpád vízrebocsátása

Az «Árpád» csatahajó, mely ikertestvérével, a «Habsburg»-gal kettős monarkhiáknak leghatalmasabb hadihajója, szeptember 11-ikén fog Triesztben, ahol épült, nagy pompa kifejtése közt József Ágoston főherceg, mint Ő Felsége képviselője jelenlétében, vízre bocsátatni. Keresztanyja a király unokája, Augustza főhercegnő, József Ágoston főherceg neje lesz.²²⁴²

²²³⁷ https://en.wikipedia.org/wiki/SMS_%C3%81rp%C3%A1d

²²³⁸ Alkotmány, 7. évfolyam, 1902-03-29 / 76. szám

²²³⁹ Magyar Szó, 2. évfolyam, 1901-03-24 / 72. szám

²²⁴⁰ Pestí Hírlap, 23. évfolyam, 1901-03-14 / 73. szám

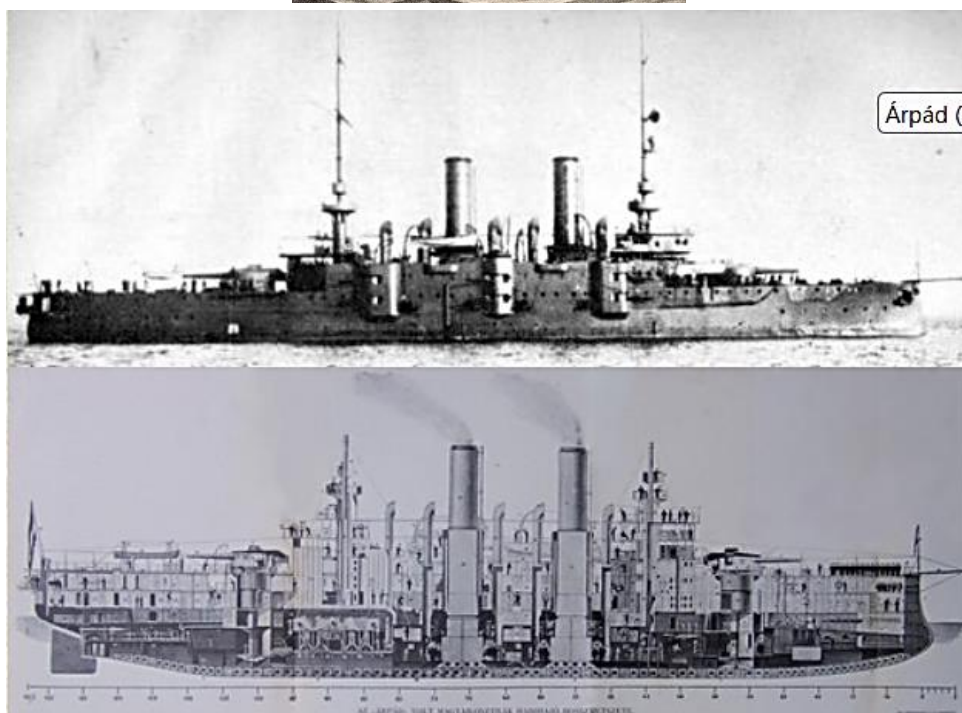
²²⁴¹ https://www.youtube.com/watch?v=_fqbhANKjDw

Gazdasági Mérnök, 25. évfolyam, 1901-10-06 / 40. szám

²²⁴² Vasárnapi Ujság – 1901-08-18 / 33. szám / Santos-Dumont kormányozható léghajója (képekkel) 535. oldal / Természettudomány; ipar; kereskedelem és rokon

2243

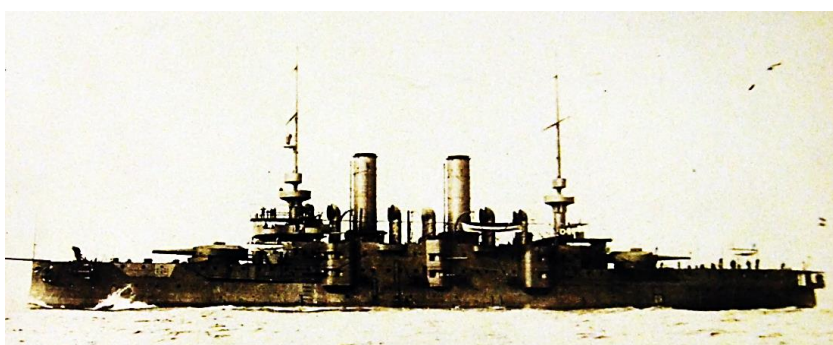
2244

1901.09.12-i hír: „Pompás időben, óriási közönség előtt vízrebocsátották ma reggel –valójában 11-én délelőtt 9 órákor- az osztrák-magyar haditengerészet hatalmas, új csatahajóját, az Árpádot. Emlékeztetéssé teszi a magyaroknak ezt az ünnepet nemcsak a hajó neve, hanem az a lelkes, magyar szívet derítő beszéd is, amelyben a keresztanya, Augusztia kir. hercegnő aposztrofálta Árpád fejedelem szellemét. A hajóavatáson, amelyre Budapest főváros is elküldte képviselőit, mint Triesztből táviratozzák, megjelent József Ágost kir. herceg felesége, Augusztia kir. hercegnő és Lipót bajor herceg. Amikor már együtt volt a Stabilimento Tecnico Triestino szanmarkói hajógyárában az ünneplők serege, Spaun báró, tengernagy, a haditengerészet parancsnoka a következő beszédet intézte a keresztanyához: Egy évvel ezelőtt ugyaninnen vízrebocsátották 8 felsége Habsburg nevű hajóját, mint elsőt egy hatalmas, modern hadihajó-típusból. Ma az elsőhöz hasonlóan a második acélóriás, a hazai iparnak és hazai hajóépítésnek ékesen szóló bizonyossága várja azt a pillanatot, hogy császári és királyi fenséged fenséges kezétől megkeresztelten elemébe menjen. Engedje meg fenséged, hogy haditengerészetünk nevében legtiszteltebbjesebben köszönetemet fejezzem ki azért, hogy kegyesen elfogadta a keresztanya tisztét, amivel ő felsége hajórajá iránt való legkegyelmesebb érdeklődését méltóztatott bizonyítani. Vajha a fenséges keresztanya keresztelése szerencsét és áldást hozna erre a hajóra! És most, kérem fenségedet,

²²⁴³ Képes Folyóirat - A Vasárnapi Ujság füzetekben 31. kötet (Budapest,1902)

²²⁴⁴ <http://arpad.lapok.hu/keret.cgi/?arpad/hajo.html>

kegyeskedjék a keresztelés aktusát végrehajtani. Augusztó kir. hercegasszony ezzel a szép beszéddel válaszolt a tengernagynak: Rendkívüli öröömre szolgál, hogy ez új, büszke hajó keresztanyjának megtisztelő tisztét elvállalhatom és ő felsége derék haditengerészete iránt való legmelegebb rokonszenvevről bizonytságot tehetek. Hazai gyárban épült hajó, amelynek építésére jogosan büszkék lehetünk, megy most rendeltetése útjára. A midőn ezt a hatalmas hajót átadjuk elemének, minden tengerjáró különös oltalmába ajánljuk. Történelmi név az, amelyet ez az acélóriás viselni fog. Árpád, Álmos fia, a magyaroknak az első évezredben szabadon választott első fejedelme, Árpád, Szent Istvánnak, Magyarország nagy királyának őse, hozzon neved szerencsét ennek a hajónak viharban és harcban, mindennemű vállalkozásban! Válgék be dicsőségesen. Szép mű, amelyet emberkezek szorgalommal és gonddal alkottak hazánk szolgálatára, ha majd szükség lesz rá, hogy monarkiánkat és jogait megvédje. Adja Isten, hogy úgy legyen! A királyi hercegasszony erre a közönség éljenzése közben megnyomta a villamosgombot, amitől összetört a pezsgős palack az Árpád ormán. Az óriási hajó aztán méltóságos lassúsággal lecsúszott a tengerbe. A miközben ez történt, még ezt az üdvözetet küldte utána a királyi hercegnő: — Szállj le a tenger hullámaiba, új elemembe, harcos társaid vastorkától üdvözölve! Ágyúörgéssel és üdvivalgással ért véget az emlékezetes hajóavatás.”²²⁴⁵

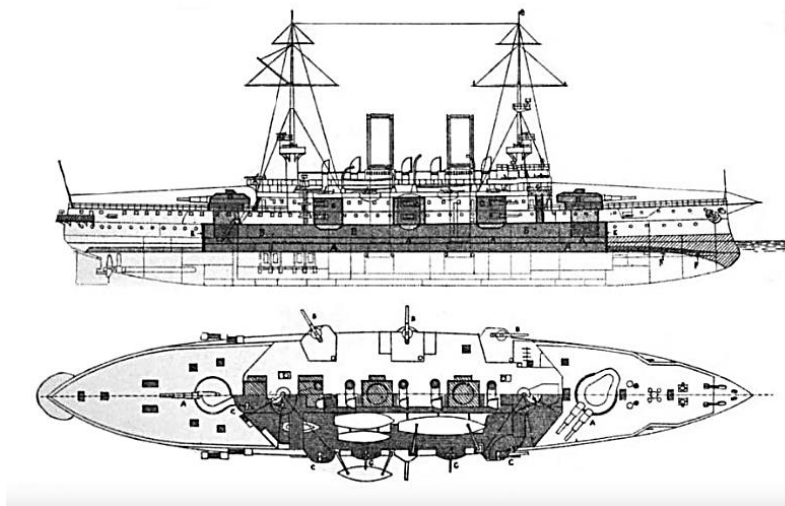
2246

„De lássuk most már az «Árpád» alkatrészeit. Az «Árpád» displacement-ja 83,400 méter mázsa, t. i. így súlyú vizet szorít ki. Hossza 1076 méter, legnagyobb szélessége 19 s méter, felülete a vízszínelon 1584 m². A hajóépítészet legújabb vívmányai alkalmaztattak szerkesztésénél. Vízbeömlések ellen a lehetőség határáig biztosított azzal, hogy hosszának 63 %-a kettős fenékkal láttatott el, mihez járul még, hogy a belsejében úgy hosszában, "mint keresztben beépített vízmentes falak által összesen 174 vízmentes rekeszre van felosztva. Azonkívül a tíz hatalmas gőzszivattyú, melyek óránként 20,000 méter mázsa súlyú vizet bírnak az igen célszerűleg berendezett csőhálózat segítségével a hajó testéből eltávolítani, nagy mértékben hozzájárul a hajó elsüllyedésének meggátlásához. Tűz esetében oltásra hat hatalmas gőzszivattyú szolgál. Az azokhoz vezető löcsövek a páncéllal védett legalsóbb fedélzet alatt vannak elhelyezve. Hogy hengergése a hullámzó tengerben minél csekélyebb legyen, a hajó fenekéből két oldalt 65 cm. magasságú oldaltörzsgerendák nyúlnak ki. Ez hadihajóknál annál fontosabb, mivel a lövedékek célba találása nagy mértékben attól függ, hogy a hajó hánykódása minél kisebb legyen. A hajó egész teste és belsejének a legjobb acélból való. Külső övét, a hajó 63% hosszában, 22 cm. vastagságú, Krupp-rendszerű chromnickel-acél páncél véd, mely 1,35 méterig terjed a vízszín alá és 1,1 méterig a víz fölé. Ott, ahol az övpáncél végét éri, s azzal egybekapcsolva, úgy elöl, mint hátul 20 cm. vastagságú páncél zárja el keresztben a hajó belsejét, s védi meg legfontosabb részeit. Ehhez sorakozik a hajó elejének négy centiméteres vértje. Hasonló minőségű acélból készítték a 24 centiméteres ágyúk tornyai, a lövedékeket hozzájuk szolgáltató paternosterek aknáit, és a többi ágyúk védfalait, valamint a parancsnoki torony, míg a többi vértzésre valamivel kevésbé kemény, de szintén igen ellenálló nyolcz százalékos nickel-acél szolgál. Az említett vértzett keresztfalak alsó széléhez csatlakozik a 6-s cm. vastagságú víz alatti alsó fedélzet, mely a gépeket és kazánodat védi, míg a négy centiméter vastagságú középső fedélzet felülről határolja el vízszintesen az övpáncélt. Ezen középső fedélzettel a fölötte való u. n. üregfedélzetig emelkedik fel, az övpáncél oldal- és keresztfalait folytatásaképp, a 10 cm. vastag páncéllapokkal védett citadella. Az üregfedélzeten, valamint a felső (tehát negyedik) fedélzeten felállított 15 cm. kaliberű ágyúk 12 bástyában vannak felállítva, melyeknek

²²⁴⁵ Budapesti Hírlap, 21. évfolyam, 1901-09-12 / 251. szám

²²⁴⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=fqbhANKjDw>

kifelé szolgáló falait 135 centiméteres, a befelé fordított falait pedig hét centiméter vastag páncél óvja. A felső fedélzet szabad részein állanak a 24 cm kaliberű óriás ágyúkat védő, 21,1 centiméter vastag páncéllapokkal fedett barbette- (felül nyílt) tornyok. A parancsnoki torony elejét 22 cm, hátulsó részét pedig 10 cm. vastag páncél védi. A páncélszat összes súlya 22,5000 méter mázsa. A hajó könnyebb forgathatósága végett úgy az eleje, mint a fara szabadon nyúlik fel a vízből. A timon-készüléket a 22 négyzetméter területű kormánylapáttal együtt rendszeren a két főgép egyike hajtja. Ezek sérülése esetében kézi készülék segítségével is kezelhető. Két fővasmacskája egyenként 5000 kilogrammot nyom, úgy ezeket, mint a hozzájuk tartozó, 600 kilogramm súlyú lánczárókat a diósgyőri aczélmű készítette.

2247

A villamos erő nemcsak a világításra használták fel, hanem a ventilátorok üzemére is, továbbá a 24 centiméteres ágyú kezelésére, a lőszerszállításra a hajó aljából, úgy ezen, mint a 15 centiméteres ágyúhoz. Az áramot ha páncél védté dynamo-gép szolgáltatja. Az «Árpád» 900 tonna szenet befogadó helyiségekkel rendelkezik, amely mennyiséggel tizenkét csomó óránkénti sebesség mellett, 3600 tengeri mérföldet futhat át. A két főgép együtt 11,900 lóerőt bír kifejteni s a két csavar útján 185 tengeri mérföld óránkénti sebességgel hajtja előre a hajót. A két, egymástól fallal elválasztott helyiségben felállított 16 Bellevillé-féle vízcsőkazán 4760 csövet tartalmaz. Géperővel való ellátásáról fogalmat nyújt, hogy a hadihajózási szolgálat teljesítésére a két főgépen kívül még 65 önálló gőzgép áll rendelkezésre. A hajó főfegyverzete három 24 cm, kaliberű 9,6 méter hosszú Krupp-féle gyorsan töltő ágyú, anyaguk nikelacél. Kettőjük az elülső, a harmadik a hátulsó toronyban van felállítva. A csőnek súlya 280 métermázsa, a kettős toronyágyútalpnak súlya 1440 métermázsa, az egyágyús toronyé a védőpajzsszal együtt ezer méter mázsa. A 215 kilogramm súlyú lövedékeknek kezdeti másodperces sebessége 750 méter és 40 cm. vastag, legkeményebb khromnickelacél páncélt át bír törni. A tornyok forgatását s az ágyúk igazítását, valamint a lőszernek hozzájuk szállítását villamos erő segítségével végzik. További fegyverzete tizenkét 15 cm. kaliberű gyorsantöltő 6 méter hosszú ágyú, ezek egymás fölött a két felső fedélzeten akkor vannak felállítva, hogy négyük előre (a törzsgerenda irányát értve) és négyük hátra, hat pedig mindkét oldalt tüzelhet. Mindegyikük percenként nyolc lövést tehet. Egyenkénti súlyuk a nickel-aczélból való pajzsszal együtt 105 méter mázsa, egy-egy lövedékük súlya 45,5 kilogramm, kezdeti sebességük másodpercenként 700 méter. Van továbbá a hajón 22 gyorstüzelő 7 cm, kaliberű 315 méter hosszú ágyú, 12 darab 37 mm-es és négy kisebb golyószóró. Közülök négy darab 37 mm-es v egy nyolcz mm-es golyószóró a két árboc mindegyik terebén (vagyis kosarában) van felállítva. Végre két 7 cm-es acélbronz csónakágyú partraszállás esetére szolgál. A hajó belső megvilágítására 500 izzólámpa szolgál. Külső világításra (főleg a torpedónaszádok éjjeli támadása ellen való megvédhetés céljára) hét ívlámpával van felszerelve, egyenként 25,500 gyertyafénynyel, amelyek projectorokban (fényszórók) vannak felállítva. A világítási berendezéshez tartozik még egy éjjeli jelzőkészülék. A hajó gőzbarkái is 4000 gyertyafényű fényszórókkal vannak felszerelve. Óhajtjuk, hogy a büszke «Árpád,» hozzájáruljon a béke fentartásához, de ha kell, — csatában és viharban újabb dicsőséget hozzon a hazára

²²⁴⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=fqbhANKjDw>

és haditengerészetünk lobogójára! Óhajtjuk továbbá, hogy a későbbi «Árpádok» ne Triesztben, hanem a — fájdalom — még mindig arra való hajógyár nélkül szűkölködő Fiumében épüljenek.”²²⁴⁸

A hajó egy másik leírása:

Emlékezetes ünnepélynek néz elébe Trieszt, ahol szeptember 11-én a San Marco-öbölben az Árpád hadihajót, mely ikertestvérével, a Habsburg-gal leghatalmasabb csatahajója kettős monarchiánknak, nagy pompa kifejtése közt fogják a király képviselőjében megjelenő magyar főherceg, József Ágost jelenlétében vízrebocsátani, hogy a merre csak jár, ország világnak hirdesse a nagy honalapító nevét és hazánk dicsőségét. Pánczélos tornyaiban hordozott óriás ágyúival hitelül fog szolgálni az ellenségnek: «Ne bánts az Adriát». Spaun báró, haditengerészeti főparancsnok külön meghívókat küldött úgy a magyar kormány, mint a törvényhozás mindkét háza tagjainak, valamint Budapest székesfőváros magistrátusának és hisszük, hogy hazánkfiainak minél számosabban fognak lerándulni, hogy tanúi legyenek a bennünket legközelebb érdeklő ritka ünnepélynek. Óhajtjuk, hogy a büszke «Árpád» hozzájáruljon a béke fentartásához, de ha kell, csatában és viharban újabb dicsőséget hozzon a hazára és haditengerészetünk lobogójára. Óhajtjuk továbbá, hogy a későbbi «Árpádok» ne Triesztben, hanem a — fájdalom — még mindig arra való hajógyár nélkül szűkölködő Fiumében épüljenek. A Popper Szigfrid haditengerészeti jeles főmérnök által tervezett remek csatahajó deplacementja 83,400 mm., t. i. ily súlyú vizet szorít ki. Hossza 1076 m., legnagyobb szélessége 198 m, felülete a vízszínvonalon 1584 m. A hajóépítészet legújabb vívmányai alkalmaztattak szerkesztésénél. Vízbeömlések ellen a lehetőség határáig biztosított azzal, hogy hosszának 63°C-a kettős fenékkal láttatott el, biztosságához hozzájárul még az is, hogy belsejében úgy hosszában, mint keresztben beépített vízmentes falak által összesen 174 vízmentes rekeszre van felosztva. Azonkívül 10 hatalmas gázszivattyú, melyek óránként 20,000 méter mázsa súlyú vizet bírnak az igen czélszerűleg berendezett csőhálózat segítségével a hajó testéből eltávolítani, nagy mértékben hozzájárul a hajó elsüllyedésének meggátlásához. Tűz esetében oltásra hat hatalmas gőzszivattyú szolgál. Az azokhoz vezető főcsövek a páncéllal védett legalsóbb fedélzeti alatt vannak elhelyezve. Hogy ingása a hullámzó tengerben minél csekélyebb legyen, a hajó fenekéből két oldalt 65 cm. magasságú oldaltörzsgerendák nyúlnak ki. Ez hadihajóknál annál fontosabb, mivel a lövedékek célbatalálása nagy mértékben attól függ, hogy a hajó hánykódása minél kisebb legyen. A hajó egész teste és belsejének a legjobb aczélból való. Külső övét, a hajó 63%0 hosszában 22 cm. vastagságú, Krupp-rendszerű chrom-nickel- aczél páncél védi, mely 1,35 m.-ig terjed a vízszin alá és 1,1 m.-ig a víz fölé. Ott, ahol az övpáncél végét éri s azzal egybekapcsolva, úgy elől, mint hátul 20 cm. vastagságú páncél zárja el keresztben a hajó belsejét s védi meg legfontosabb részeit. Ehhez sorakozik a hajó elejének 4 cm. es vértje. Hasonló minőségű aczélból készültek a 24 cm.-es ágyuk tornyai, a lövedékeket hozzájuk szolgáltató paternosterek aknáit és a többi ágyuk védfalai, valamint a parancsnoki torony, míg a többi vértzésre valamivel kevésbé kemény, de szintén nagy ellenállású 8%-os nickel - aczél szolgál. Az említett vértzett keresztfalak alsó széléhez csatlakozik a 63 cm. vastagságú vízalatti első fedélzet, mely a gépeket és kazánokat védi, míg a 4 cm. vastagságú középső fedélzet felülről határolja el vízszintesen az övpáncélt. Ezen középső fedélzettel a fölötte való u. n. üregfedélzetig emelkedik fel, az övpáncél oldal- és keresztfalai folytatásaképp, a 10 cm. vastag páncéllapokból védett citadella. Az ütegfedélzeten, valamint a felső (tehát negyedik) fedélzeten felállított 15 cm. kaliberű ágyuk 12 bástyában vannak felállítva, melyeknek kifelé szolgáló falait 135 cm., a befelé fordított falait pedig 7 cm. vastag páncél óvja. A felső fedélzet szabad részein állanak a 24 cm. kaliberű óriás ágyukat védő, 211 cm. vastag páncéllapokkal fedett barbette (felül nyílt) tornyok. A parancsnoki torony elejét 22 cm., hátulsó részét pedig 10 cm. vastag páncél védi meg. A páncéllap összes súlya 22,500 méter mázsa. A hajó könnyebb forgathatósága végett úgy az eleje, mint a fára szabadon nyúlnak fel a vízből. A timon-készüléket a 22 négyszög méter felületű kormánylapáttal együtt rendszeresen a két faképp egyike hajtja. Ezek sérülése esetében kézi készülék segítségével is kezelhető. Két vasmacskája egyenként 5000 kg.-ot nyom, úgy ezeket, mint a hozzájuk tartozó 6000 kg. súlyú lánczárókat a diósgyőri aczélmű készítette. A villanyos erő nemcsak a világításra használtatott fel, hanem a ventilátorok üzemére is, továbbá a 24 cm.-es ágyuk kezelésére, a löszerszállításra a hajó aljából, úgy ezen, mint a 15 cm.-es ágyukhoz. Az áramot 6 páncéllvédett dynamógép szolgáltatja. Az „Árpád“ 900 t. szenet befogadó térhelyiségekkel rendelkezik, amely mennyiséggel 12 csomó óránkénti sebességgel

²²⁴⁸ Képes Folyóirat - A Vasárnapi Ujság füzetekben 30. kötet (Budapest,1901)
Reichspost, September 1901-09-12

mellett, 3600 tengeri mérföldet futhat be. A gőzerőt két vertikális, négyhengerű, háromszoros expansziós gép viszi át két hajócsavarra, 18,5 teng. mérföld óránkénti sebességet nyújtván a hajónak.

Egy-egy gépnek főméretei ezek:

A magas nyomású hengernek 760 mm

A közép 1240”

Mind a két alacsony nyomású hengernek 1430”

A dugattyú lökete mindegyik hengernél 950”

A kondenzátorok hasító felülete együttv. 1400 m.,

Egy csomó egyenlő egy tengeri mértfölddel, 1852 5 m.

A két főgép 11,900 indulóerő kifejtésénél 136 körforgást fog tenni percenként.

A két háromszárnyú ágyúfémből készült propeller átmérője 4,88 m. A két egymástól fallal elválasztott helyiségben felállított tizenhat Belleville-rendszerű vízcsökazán 4760 csövet tartalmaz. Az egész futófelület mértéke 2881 m². A rostély felülete 795 m². A gőzfeszültség a hengerekben kitesz 21 kg. pro 1 cm², ez azonban a gépek előtt 175 pro 1 cm² száll le. A kazánok vízzel való ellátására 4 Bellevilleféle gőzszivattyú szolgál. A kazánok itató vizének kiegészítésére, valamint a szükséges ivóvíz előállítására egy szűrőkészülék szolgál, mely 24 óra alatt 105 t. édes vizet tud tengeri vízből elkészíteni. Az egész gépkomplexusnak súlya, gázkészén 1098 t. A hajó géperővel való ellátásáról fogalmat nyújt, hogy a hadihajózási szolgálat teljesítésére a két 11,900 lóerős tógépen kívül még 65 önálló gőzgép áll rendelkezésre. A hajó főfegyverzete három 24 cm. kaliberű 96 m. hosszú Krupp-féle gyorstüzelő ágyúból áll, melyek anyaga nickel-aczél. Kettejük az elülső, a harmadik a hátulsó toronyban van felállítva. A csövek súlya 28 t., a kettős torony ágyútalpának súlya 144 t., az egyágyús toronyé a védőpajzsral együtt 100 t. A 215 kg. súlyú lövedékeknek másodperczi kezdetsebessége 750 méter s egy 40 cm. vastag, legkeményebb bromnickel-aczél páncélt bír áttörni. A tornyok forgatását s az ágyuk igazítását, valamint a lőszernek szállítását hozzájuk vezetett villanycsere segítségével végzik. További fegyverzete tizenkét 15 cm. kaliberű gyorsantöltő 6 m. hosszú ágyú, ezek egymás fölött a két felső fedélzeten akként vannak felállítva, hogy négy előre és négy hátra, hat pedig mindkét oldalt tüzelhet. Mindegyikük percenként nyolc célzott lövést tehet. Egyenkénti súlyuk a nickel-aczélból való pajzsral együtt 105 t., egy-egy lövedékük súlya 45,5 kg. Kezdeti sebességük másodpercenként 700 m. Van továbbá rajta 22 gyorstüzelő, 7 cm. kaliberű 3,15 hosszú ágyú, 12 darab 37 mm.-es és 4 kisebb golyószóró. Közülök 4 darab 37 mm.-es s egy 8 mm.-es golyószóró, a két árbocz mindegyik terebén (vulgo árboczkosár) van felállítva. Végre két 7 cm.-es aczélbronz csolnakágyú a partraszállás esetére szolgál. A hajó belső megvilágítására 500 izzólámpa szolgál. Külső világításra (főleg a torpedónaszádok éjjeli támadása ellen való megvédhetése céljára) hét ívlámpával van felszerelve, egyenként 25,000, gyertyafénnyel, amelyek projectorokban vannak felállítva. A világítási berendezéshez tartozik még egy éjjeli jelzőkészülék (Sellner cs. és kir. korvétakapitány találmánya). Ezen készülékek üzeméhez két gazdynamógép egyenként 50 kilo- 1 watt teljesítménnyel szükségeltetik. Azonkívül a 24 cm-es ágyuk kezelésére szolgáló négy, hasonló teljesítményképességű dynamógép kiegészítéül szintén igénybevehető az elektromos világításra. A hajó gőzmárkái is 4000 gyertyafényű fényszórókkal vannak felszerelve, melyhez az erőt Laval-féle gőzturbinák szolgáltatják.²²⁴⁹

A hajó vízrebocsátása:

„A Triest melletti San Marco partján a Stabilimento Tecnico hajógyár csúszdáján még csöndesen nyugodott az osztrák-magyar haditengerészet legerősebb csatahajója az «Árpád», mikor báró Spaun főparancsnok meghívása folytán a magyar főváros küldöttsége az ünnepély színhelyén megjelent. Az öbölben félkörben horgonyoztak: «VI. Károly», «Donau», «Saida», «Blitz», «Fantasie» (Spaun báró lobogójával) s a «Pelikán» hadihajók, utóbbi a főhercegi párral fedélzetén. Szemközt a vízrebocsátandó hajóval fel volt állítva egy lobogókkal, szőnyegekkal és délszaki virágokkal díszített pavilion a keresztanya, Augusztia főhercegnő és férje József Ágoston főherceg számára, aztán mellette egy magyar és osztrák czimerekkel ékített tribün, melyen Budapest főváros küldöttsége, az idegen hatalmak képviselői, a közélet meghívott nevezetességei s a hölgyek foglaltak helyet. A pavilion közelében láttuk Call osztrák kereskedelmi minisztert, számos osztrák képviselőt, gróf Szapáry László fiumei kormányzót, gróf Wickenburg István osztálytanácsost, Gonda Béla kér. min. osztálytanácsost, gróf Zichy Ágostont és Klobusitzky János képviselőt. A hatalmas hajótest szánalakú szerkezetben nyugodott,

²²⁴⁹ Gazdasági Mémők, 25. évfolyam, 1901-09-08 / 36. szám

mely vastag kötelekkel és lánczokkal volt a hajótesthez megerősítve. E szán alatt látható volt a víz felé hajló, rézsútós, falazott sólya, felül sima, erős pallókkal ellátva, melyen a támaszok s a visszatartó kötelek és lánczok eltávolítása után, a szánjában nyugodó s azzal összekötött hajó útját a vízbe veszi, ami, hogy könnyebben végbemehessen, a pallókat zsírral és zöld szappannal vastagon megkenik. A hajó előormához egy szalagokkal feldíszített üveg pezsgő volt megerősítve és villanyteleppel összekötve, melynek huzala a pavilonban elhelyezett asztalhoz vezetett, ahol egy billentyűben végződött, melynek érintésével az üveg villámsebességgel félkört leírva, a hajó oldalához csapódik s ott összetörik. A hajós nép rossz jelnek tartja, ha ez a művelet kudarcot vall, annál nagyobb az öröm, ha sikerül. Augusztus főhercegnő, a hajó keresztanyja a napilapokból ismert gyönyörű avatóbeszédet elmondta. Ezen szavainak elhangzása után, miután előbb a hajó utolsó támaszai is eltávolítottak és a marina-püspök a hajót fölszentelte, a főhercegnő a keresztelést foganatosító, ujjaival érintvén az asztalon elhelyezett egyik billentyűt. A művelet szerencsésen sikerült s a pezsgős üveg ezer darabra tört össze a hajó oldalán, mire hurrá kiáltásokban tört ki a közönség. A második billentyű megnyomásával pedig jelt adott a főhercegnő, hogy a hajót még tartó utolsó kötelek is eloldassanak. Ezek szemei a hajó felé fordultak, melynek hatalmas arányai mély benyomást tettek a nézőkre és elfojtott lélekzettel várták a főeseményt. Egyszerre csak a tengeri óriás megmozdult s eleinte alig észrevehetőleg indult előbbre több mint két éven át elfoglalt helyéről a víz felé. Az aláhelyezett gerendák ropogtak és megtüzesedtek a hatalmas súrlódás folytán. Füstfelhők emelkedtek, mozgása pillanatról pillanatra növekedett, míg végre szédületes sebességgel siklott lefelé s a hullámokat elosztva a tengerbe bukott és mintha érző lény lenne, oly büszkén szelte a körülete felforrt és fehér tajtékkal borított hullámokat előhaladásában. A vízrebocsátás kifogástalanul sikerült. Már mikor a hajó megmozdult, a tengerészeti zenekar rázendítette a himnust és a matrózok az árboczrudakról eget verő hurrá kiáltásokkal s az összes hadihajók fülsüketítő, döngő ágyúlövésekkel üdvözölték és tisztelték meg új társukat. Az ezekre menő közönség pedig, mely a partról, a lobogókkal feldíszített számtalan hajó és csónakról feszült várakozással leste az érdekes látványt, öröm kiáltásokba tört ki s kalap- és kendő lobogtatással üdvözölte az új jövevényt.²²⁵⁰

Érdekes, hogy a hajó teljesen tűzmentesen van megépítve, amennyiben a faalkatrészek helyett mindenütt vaslemezeket és aszbesztet alkalmaztak. Szintén aszbesztből készültek a hajóbeli összes bútorok.²²⁵¹

1901.09.10-én a Trieszti Olajgyárban tűz ütött ki, igen közel az SMS Árpád-hoz. Így előkészületeket tettek arra, hogy veszély esetén a hajót azonnal vízre bocsássák.²²⁵²

1903.

1903.03.12-i hír: Az «Árpád» hadihajó — mint Triesztből távirják — tegnap indult el Triesztből Polába, ahol átadják a cs. és kir. haditengerészetnek.²²⁵³

1903.03.12-i hír: „Triesztből írják: Puccini «Tosca» című dalművét adták elő a városi színházban vasárnap este. A második felvonás előtt nagy lárma keletkezett a földszinten. Két úr perlekedett egymással. Az egyik egy hadihajó tisztjének egyenruháját viselte, a másik civilben volt. A perlekedés, amely azért keletkezett, mert a civil a hajótestet kíséretében levő nőt nézegette, azzal végződött, hogy a felek összeverekedtek, úgy kellett őket rendőrökkel kivezettetni. A verekedő felek Zwiczkerski lovag, az Árpád hadihajó egyik tisztje és dr. Bozza ügyvédjelölt voltak. Ebből az afférból tegnap délután kardpárbaj volt. A párbajnál mind a ketten megsérültek, Dr. Bozza azonban olyan súlyosan, hogy most haldoklik.”²²⁵⁴

1903.04.10-i hír: „Pólából jelentik, hogy tegnap ment ott végbe a Stabilimento tecnico Triestino által épített »Árpád« csatahajó négy órás próbaútja. A kísérlet olyan fényesen vált be, hogy az eredmény még a »Habsburg« hajó világrekordot teremtő eredményét is túlszárnyalta. Az »Árpád« menetsebességének

²²⁵⁰ Gazdasági Mémők, 25. évfolyam, 1901-10-06 / 40. szám

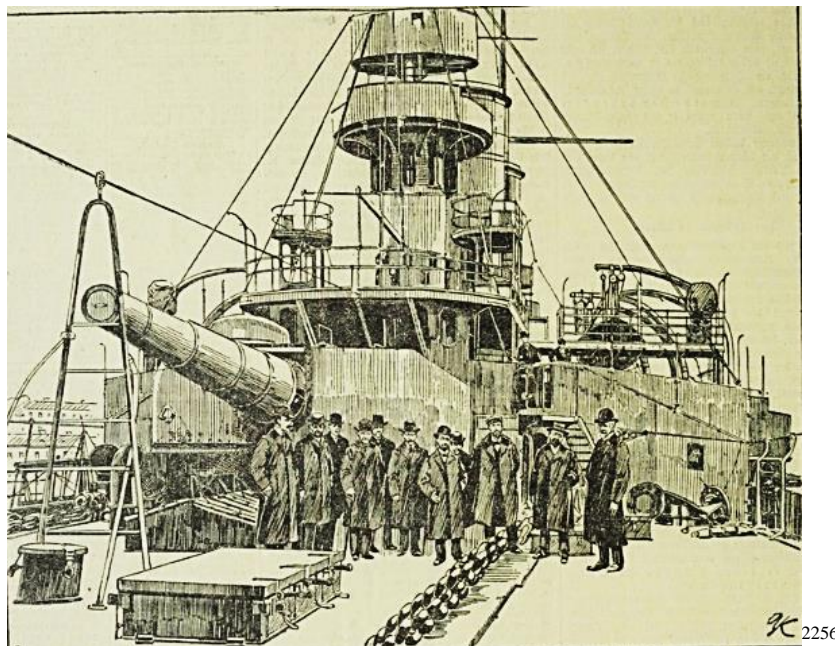
²²⁵¹ Magyarország, 10. évfolyam, 1903-05-27 / 124. szám

²²⁵² Neues Wiener Journal, September 1901-09-12

²²⁵³ Magyarország, 10. évfolyam, 1903-03-12 / 61. szám

²²⁵⁴ Magyar Szó, 4. évfolyam, 1903-03-12 / 61. szám

maximuma ugyanis 20,12 tengeri mértföld óránként, az egész után átlagos menetsebessége pedig óránként 19,65 tengeri mértföld volt.”²²⁵⁵

A képen az Árpád kivitelezői és tervezői

1903.05.05-i hír:” **Szalonikiben** azonban előreláthatólag hosszabb helyőrségi és rendőri szolgálatra lesz szükség, alighanem meg kell erősíteni a tengeri haderőt, ami a napokban fog eldőlni. Erre a célra az **Aspern, Pauther, Tieger, Leopárd** és esetleg még az **Árpád** hadihajók vannak kiszemelve.”²²⁵⁷

1903.05.14-én a Kontre-Admiral v. A Kneiszler Levante-i flottillája megkezdte átkelését a Földközi-tenger keleti részén, és úton van Szmirnába, hogy ott szenet gyűjtsön. A kiképző osztag jelenleg csak a „Habsburg” zászlóshajóból, a „Budapest” partvédőből és a „Magnet” torpedócirkálóból áll. Tehát, ezen a **levantei úton** az SMS Árpád, testvérhajói nélkül vett részt, 4 hajótól kísérve.”²²⁵⁸

1903.07.20-i hír: „Fiuméből táviratoztak. A Tiger torpedó-vadászhajó vezetésével, ma délelőtt három elsőosztályú és tizenkét másodosztályú torpedónaszád érkezett ide, továbbá a Habsburg, Wien, Rudolf nagy páncélosok és a Magnet és Meteor torpedó - vadászhajók. Holnap reggel érkeznek az Árpád páncélos, a Szigetvár, Aspern és Leopárd cirkálók. A nyári flotta az isztriai szigeteknél végzett gyakorlatokat. Kneisler tengernagy a Habsburgon parancsnokol. Itt öt napig maradnak a hajók.”²²⁵⁹

1903.07.25-i hír:” Fiuméből írják, hogy az ottani kikötőben horgonyzó «Árpád» hadihajóról tegnap este 9 óra tájban a tengerbe esett Spitalszki József gépész-szállásmester. A hajón levő tengerészkatonák mentésére siettek, s jelt adtak a kikötőben állomásozó többi hajónak is, amelyek villamos fényszórókkal világították meg a tengert, de minden kísérlet hiábavaló volt. A szerencsétlen katona nyomtalanul eltűnt a vízben. Holttestét idáig még nem találták meg.”²²⁶⁰

1903.08.30-án a Téli Hajóraj része. ²²⁶¹

²²⁵⁵ Pesti Hírlap, 25. évfolyam, 1903-04-10 / 99. szám
Budapesti Napló, 8. évfolyam, 1903-04-09 / 98. szám
Budapesti Hírlap, 23. évfolyam, 1903-04-12 / 101. szám

²²⁵⁶ Neugkeits-Welt-Blatt, April 1903-04-16

²²⁵⁷ Friss Ujság, 8. évfolyam, 1903-05-05 / 124. szám

²²⁵⁸ Neugkeits-Welt-Blatt, Mai 1903-05-15

²²⁵⁹ Budapesti Napló, 8. évfolyam, 1903-07-20 / 196. szám

²²⁶⁰ Magyar Szó, 4. évfolyam, 1903-07-25 / 175. szám

²²⁶¹ Hazánk, 1903. 10. évfolyam, 1903-08-30 / 204. szám

Trieszt, 1903.09.15. A Piccolo jelenti: Pólába szombaton éjjel egészen váratlanul távirat érkezett, amely elrendelte, hogy a Habsburg, Árpád, Wien, Szigetvár, Panther és Magnet hadihajókat azonnal helyezték készenlétbe.²²⁶² A kötelék 1903.09.21-én már harcra készen állt.²²⁶³

1903.09.17-én Triesztben riadóztatták a hajót.²²⁶⁴

1903.09.30-án a Téli Hajóraj tagja. ²²⁶⁵

1903. december elején Fiuméba várták az SMS Árpád-ot.²²⁶⁶

1904.

1904.03.13-i hír: A hajóosztály három nagyobb és egy kisebb hadihajóból áll, úgymint a Habsburg-ból (parancsnoka: Ziegler Lucian sorhajó-kapitány), az Árpád-ból (Couarde Guido sorhajó-kapitány), a Monarch-ból (Morelli Albert sorhajó-kapitány) és a Satelli-ből Cattarineich János korvetta-kapitány).²²⁶⁷

1904.03.21-én hadgyakorlatra készültek. Ezen már az SMS Árpád is részt vett. Az egyik hadosztály vezetőhajója az Árpád lesz Couarde Guido sorhajókapitány parancsnoksága alatt. A második hadosztály felett a Habsburg-hajón Ziegler Lucian sorhajókapitány fog parancsnokolni.²²⁶⁸

1904.04.07-i hír:” A Monarch Kioszba, az Árpád **Számoszba**, a Habsburg pedig Mytilénébe érkezett. Mindhárom hajón minden rendben van.”²²⁶⁹ Az Árpád-nak ez volt az első levantei hajóútja.

1904.05.26-án az Első Hajókötelék tagja. Az SMS Habsburg és az SMS Babenberg-el együtt.²²⁷⁰

2271

Az 1904. június 15-én kezdődött tengeri hadgyakorlaton részt vett, 647 fős személyzettel. Ekkor az SMS Habsburg és az SMS Babenberg alkotta az első hajórajt.²²⁷²

1904.08.17-én a Nyári Hajóraj részeként, Triesztbe érkezett.²²⁷³

1904.09.04-i hír:” A muhi pusztán állítandó emlékműre küldött 44 koronát — az Árpád csatahajó magyar legénységének adományát” — megkapták a címzetek.²²⁷⁴

1904.09.18-i hír szerint a Téli hajóraj tagja.²²⁷⁵

²²⁶² Friss Ujság, 8. évfolyam, 1903-09-16 / 257. szám

²²⁶³ Pesti Hírlap, 25. évfolyam, 1903-09-21 / 258. szám

²²⁶⁴ Friss Ujság, 8. évfolyam, 1903-09-16 / 257. szám

²²⁶⁵ Hazánk, 10. évfolyam, 1903-08-30 / 204. szám

²²⁶⁶ Pécsi Napló, 12. évfolyam, 1903-11-26 / 271. szám

²²⁶⁷ Budapesti Hírlap, 24. évfolyam, 1904-03-13 / 73. szám

²²⁶⁸ Pesti Hírlap, 26. évfolyam, 1904-03-21 / 81. szám

²²⁶⁹ Magyarország, 11. évfolyam, 1904-04-08 / 84. szám

²²⁷⁰ Budapesti Hírlap, 24. évfolyam, 1904-05-26 / 145. szám

²²⁷¹ https://www.youtube.com/watch?v=_fqbhANKjDw

²²⁷² Magyar Szó, 5. évfolyam,) 1904-06-25 / 150. szám

Független Magyarország, 3. évfolyam, 1904-07-03 / 825. szám

²²⁷³ Alkotmány, 9. évfolyam, 1904-08-17 / 197. szám

Pester Lloyd - Abendblatt, Jahrgang 51, nr. 1904-08-16 / 186. szám

²²⁷⁴ Magyarország, 11. évfolyam, 1904-09-04 / 212. szám

²²⁷⁵ Magyarország, 11. évfolyam, 1904-09-18 / 224. szám

1904.10.22-én Fiuméba várták a hajót, ahol két napot tartózkodott. ²²⁷⁶

1904.11.25-i hír: gróf Montecuccoli Rudolf haditengerészeti parancsnok Szebenikóba, az odaérkező gyakorlatozó téli flotta felett tartott szemlét. A hajóhad a «Habsburg» vezérhajóból, az «Árpád», «Babenberg», «Mária Terézia», «Franz Joseph I.», a «Zenta» és a «Satelli» csatahajókból áll. A flotta parancsnoka Siemuszova-Pietruszki Miciszláv ellentengernagy. ²²⁷⁷

1904.12.09-én tették közzé Müller Frigyes sorhajókapitány kinevezését az Árpádra. ²²⁷⁸

1904.12.10-én Polában riadókészültségbe helyezték a Téli hajórajt. Ez állt: Habsburg” (zászlóshajó), „Árpád” és „Babenberg” toronyhajókból, a „Zenta”, „Aspern” és „Szigetvár” cirkálókból, valamint a „Satellit” torpedójárműből. Ennek oka, hogy a scutari török hatóságok vámosokat és csendőröket használtak az osztrák posta szállításának erőszakos megakadályozására. Ez diplomáciai feszültséget okozott Törökországgal, és a Monarchia kész volt hadihajókat küldeni a térségbe. ²²⁷⁹

1904.12.22-én az Árpád hajó parancsnoka Müller Frigyes sorhajókapitány, a Babenberg hajóé Pleskott Erazmus sorhajókapitány. ²²⁸⁰

1904 december végén a flottakötéllel Fiumében volt. ²²⁸¹

1905.

1905.02.01-én a hajórajjal együtt kifutott Polából Levante felé. A hajóraj tagja még az SMS Habsburg és az SMS Babenberg és a kísérőhajó.

1905.04.19-i hír:” Az osztrák - magyar hajóraj a közelmúltban vendégségben járt a **Piraus-öbölben.**” Ennek a köteléknek az SMS Árpád is tagja volt. ²²⁸²

A hajóraj ezen levantei útját lásd kidolgozva az SMS Babenberg-nél.

1905.05.21-én jelen volt az SMS Erzherzog Ferdinand Max vízrebocsátásánál. „A magyar képviselőház tagjai közül jelen voltak: Nyáry Béla, Bittó Dénes, Pogány Lajos, Ruszka István és Pap Cs. István országos képviselők, akiket nagy előzékenységgel fogadtak. A «Ferdinánd Max» vízrebocsátása után meghívták őket az Árpád hadihajó fedélzetére, ahol a hajó parancsnoka a legszívélyesebben kalauzolta őket s megmutatta nekik az egész hajót, a hajóparancsnok fényes uzsonnát is adott a magyar képviselők tiszteletére, akiknek nevében Nyáry Béla meleg szavakkal köszönetet mondott neki előzékenységeért, mire a parancsnok a magyar képviselők nagy lelkesedése közben a királyra és a hazára ürítette poharát.”²²⁸³

1905.07.01-én a hadgyakorlatra készülő hajókötelék részeként Fiumébe érkezett. ²²⁸⁴

1905.07.28-i hír:” Ugyanazon a napon, amikor az ismeretes ágyúszerencsétlenség történt a Habsburg fedélzetén, mint Pólából jelentik, hasonló eset fordult elő az Árpád hadihajón is. Itt is megrepedt a hüvely, amelyben a töltést az ágyúba helyezik, s a kiáradó lőporgázak az ágyú tüzelő személyzetéből két emberen meglehetősen súlyos égési sebeket okoztak. Abból a körülményből, hogy ezek a hüvelyek ugyanazon a napon két ilyen súlyos balesetet is okoztak, azt kell következtetni, hogy anyaguk nem felel meg a követelményeknek. A „Habsburgon“ történt szerencsétlenségre vonatkozólag pótlólag még azt

²²⁷⁶ Budapesti Hírlap, 24. évfolyam, 1904-10-21 / 291. szám

²²⁷⁷ Független Magyarország, 3. évfolyam, 1904-11-25 / 967. szám

1904.12.10-én Polában a ²²⁷⁸ Budapesti Hírlap, évfolyam, 1904-12-09 / 340. szám

²²⁷⁹ Linzer Tages-Post, Dezember 1904-12-10

²²⁸⁰ Magyarország, 11. évfolyam, 1904-12-22 / 306. szám

²²⁸¹ Pesti Napló, 55. évfolyam, 1904-12-22 / 353. szám

²²⁸² Hazánk, 12. évfolyam, 1905-04-09 / 86. szám

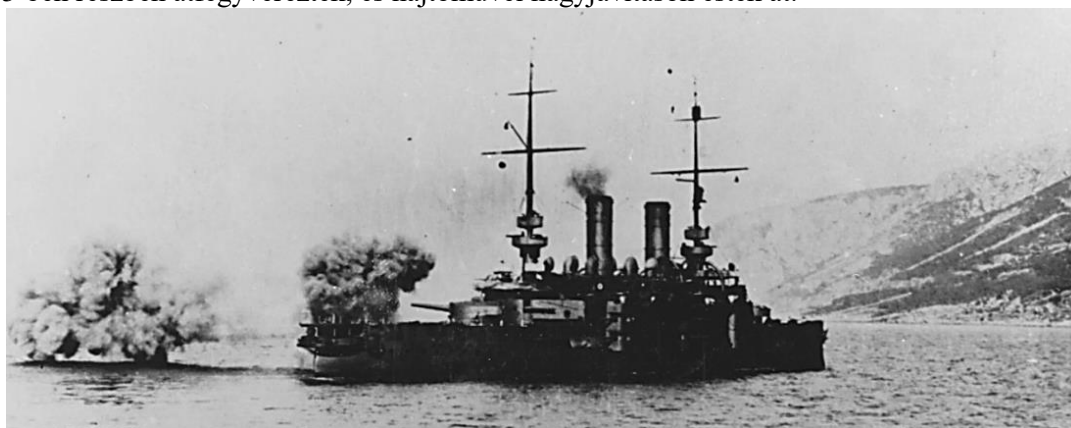
²²⁸³ Alkotmány, 10. évfolyam, 1905-05-23 / 123. szám

²²⁸⁴ Független Magyarország, 4. évfolyam, 1905-07-01 / 1180. szám

jelentik, hogy a robbanás okozta légnyomás úgy Montecuccoli gróf tengernagyot, mint Ripper ellentengernagyot földhöz vágta. Hogy a robbanás az ágyúkamrában levő összes személyt meg nem ülte, csak annak volt köszönhető, hogy az ágyúkamra ajtaja nyitva volt.”²²⁸⁵

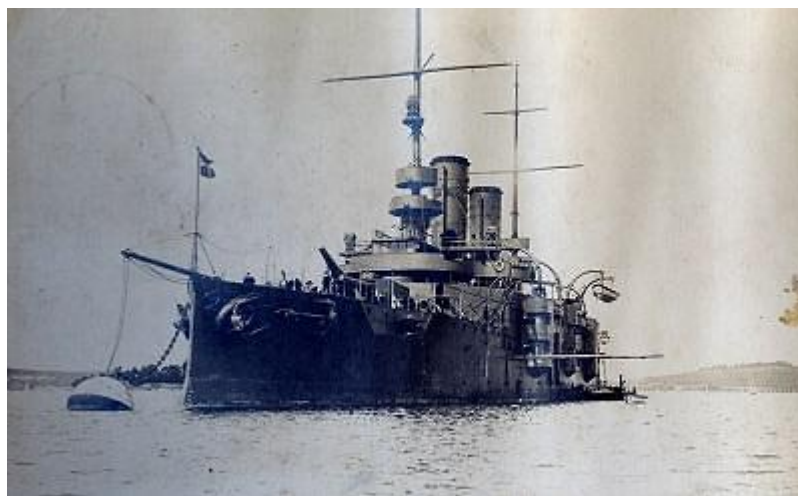
1905.09.24-i hír szerint a téli gyakorló hajóraj a Habsburg, az Árpád és a Babenberg csatahajókból, a St. Georg, a Mária Terézia vértés cirkálókból, a Szigetvár torpedó cirkálókból, a Satellit torpedó hajóból, a Huszár torpedó zúzóból, a Kaiman siktengert járó torpedó naszádból és a Harpie, Gaukler és a Reicher torpedó naszádokból áll.”²²⁸⁶

1905-ben részben átfegyverezték, és hajtóművei nagyjavításon estek át.²²⁸⁷

2288

Ebben az évben a Habsburg osztály egységeit, darabonként 16 ½ millió koronára értékelték.²²⁸⁹

2290

1905.11.30-án Müller Frigyes lovag sorhajókapitányt, az Árpád- hadihajó parancsnokát szemelték ki.²²⁹¹

1906.

1906.02.13-i hír szerint a parancsnoka Bazelli Viktor báró sorhajókapitány.²²⁹²

²²⁸⁵ Magyarország, 12. évfolyam, 1905-07-28 / 184. szám

²²⁸⁶ Budapesti Hírlap, 25. évfolyam, 1905-09-24 / 264. szám

²²⁸⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=fqbhANKjDw>

²²⁸⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=fqbhANKjDw>

²²⁸⁹ Magyar Szalon, 42. kötet (22. évfolyam, 1904-1905/2) Május

²²⁹⁰ https://mandadb.hu/tetel/486161/SMS_Arpád_csatahajó

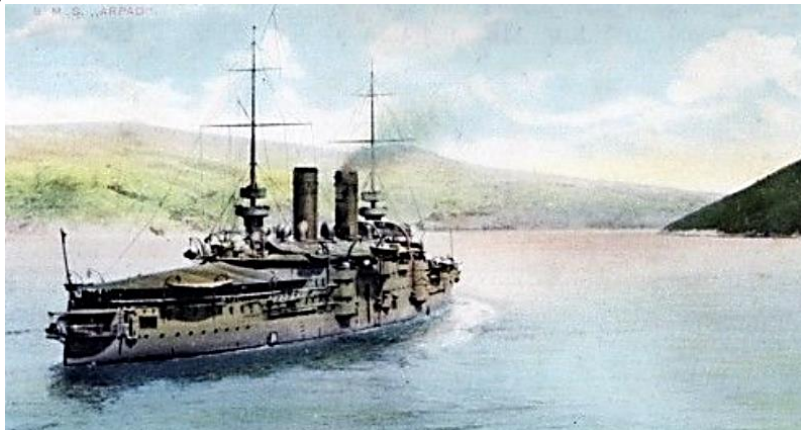
²²⁹¹ Pesti Napló, 56. évfolyam, 1905-11-30 / 331. szám

²²⁹² Pesti Hírlap, 28. évfolyam, 1906-02-15 / 45. szám

1906.03.10-én az Habsburg, Árpád és Babenberg csatahajókból, a St. Georg és a Szigetvár cirkálók, valamint a Huszár romboló kifutottak egy levantei cirkálásra Pólából.

1906.05.11-i hír:” Pólából írják nekünk: **Hajórajunk, mely most járta be a Levantét,** s a mely a Habsburg, Árpád és Babenberg csatahajókból, a St. Georg és Szigetvár cirkálókból és több torpedóúzókból áll (köztük a Huszár nevű torpedónaszád-romboló), hazatérőben van külföldi útjáról.²²⁹³ A hajóraj ezen levantei útját lásd kidolgozva az SMS Babenberg-nél.

1906.04.26-án Zárából táviratoztak: Sebenicoban ma föbelötte magát Heinzel Gusztáv tengerészeti orvos, aki az „Árpád“ hadihajóra volt beosztva. Azt hiszik, hogy a közkedvelt tengerészeti orvos amerikai párbaj áldozata.²²⁹⁴

2295

1906.06.13-i hír: Az 1906.06.15-i hadgyakorlatra készülő „Árpád“ (parancsnok báró Baselli-Süssenberg sorhajókapitány.²²⁹⁶ Ez azonos Bazzeli Viktorral.

1906.06.24 –i hír: „Nákó Sándor gróf fiumei kormányzó beiktatására az Árpád nevű hadihajó Bazelli báró sorhajókapitány parancsnoksága alatt Fiuméba érkezik. A hadihajó tisztjei és legénysége tisztelegni fognak a kormányzónál s az installáció programjának megfelelő pontjánál a hadihajó ágyú disztüzet adnak.”²²⁹⁷ A kormányzó vonatát az SMS Árpád ágyúlovással köszöntötte. Ekkor Batheldi (Bazelli) fregattkapitány, az Árpád-csatahajó parancsnoka.²²⁹⁸

Meghívott vendégek az Árpád fedélzetén²²⁹⁹

„Fiuméből telefonozza munkatársunk, Gróf Nákó Sándor kormányzó Gaál kormányzóhellyettessel és az újságírók társaságában meglátogatta az Árpád hadihajót, hogy visszaadja, a tisztikar tegnapi látogatását.

²²⁹³ Budapesti Hírlap, 26. évfolyam, 1906-05-11 / 129. szám

²²⁹⁴ Pesti Napló, 57. évfolyam, 1906-04-26 / 114. szám

²²⁹⁵ <http://arpad.lapok.hu/keret.cgi?arpad/hajo.html>

²²⁹⁶ Pesti Napló, 57. évfolyam, 1906-06-13 / 160. szám

²²⁹⁷ Az Újság, 4. évfolyam, 1906-06-24 / 171. szám

²²⁹⁸ Budapesti Hírlap, 26. évfolyam, 1906-06-27 / 174. szám

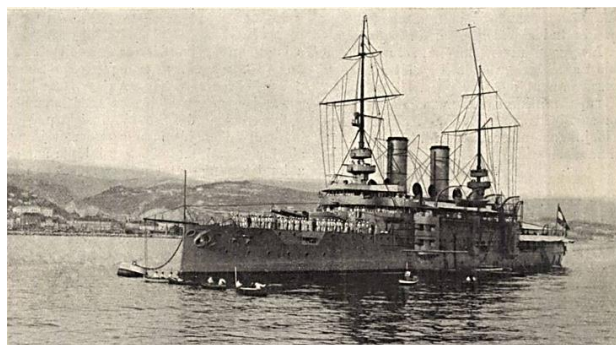
²²⁹⁹ Ország-Világ, 27. évfolyam, 1906-07-08 / 28. szám

A hajón luncheot szervíroztak és a szokásos üdvözlő lövésekkel fogadták Nákót. Az Árpád este visszatért Pólóba. A kormányzó ma délelőtt a különböző vállalatok tisztelgő küldöttségeit fogadta. A sok üdvözlés között, mely a kormányzóhoz az ország minden részéből érkezett, ott van Kossuth Ferencé is, aki ezt a telegrammot küldte. Midőn Fiume és a magyar tengerpart Méltóságodat ünnepies beiktatása alkalmából lelkesedéssel és szeretettel üdvözölte, nem mulaszthatom el, hogy magam részéről is kifejezést ne adjak belső örömteljes érzelmeknek. Meggyőződésem, hogy Méltóságodnak Fiume és a magyar tengerpart fölvirágoztatása érdekében kifejtendő nemes munkálkodását a magyar kormány által is melegen óhajtott fényes siker fogja koronázni. Kossuth, Fiuméből telegrafálják éjjel. Gróf Kakó Sándor délelőtt tíz óraker viszonzta a beiktatás alkalmából iderendelt „Árpád“ hadihajó tisztikarának tegnap nála tett tisztelgő látogatását. A kormányzó délelőtti kocsiba szállott dr. Gaál Tibor kormányzóhelyettes kíséretében és az Adamich-mólóra hajtottak, hol egy díszcsónakra szálltak, hogy az „Árpád“ hajóra menjenek. A díszcsónakra ez alkalommal a magyar címeres nemzeti lobogót húzták fel. A kormányzót a csatahajó feljáromának lépcsőjénél a fegyveres tisztelgő őrség élén báró Bateldi (Bazelli) sorhajókapitány, az „Árpád“ hadihajó parancsnoka és az egész tisztikar fogadták. Az üdvözlés után a kormányzó megtekintette a hadihajót, majd lement a parancsnoki terembe, ahol félóra hosszat beszélgetett a tisztekkel. Fél tizenkét óraker a kormányzó eltávolít a hajóról, mire a hajón megtették a szokásos tizenkilenc ágyúlovést, amit a kormányzó kalapját levéve köszönt meg. A „Klotild“ gőzös által vontatott díszcsónak valamivel háromnegyed tizenegy óra után érkezett meg a kormányzóval a kikötőbe. A kormányzó után a budapesti vendégek, a főrendek, képviselők és újságírók mentek ki a kikötő előtt horgonyzó „Árpád“ hadihajóra. A látogatás egy óra rosszat tartott és a hadihajó tisztjei kiváló szívélyességgel kalauzolták a vendégeket. Tizenegy óraker Ilatuska tábornok tett látogatást a hadihajón.”²³⁰⁰

1906.08.17-án Fiuméba érkezett.²³⁰¹

1906.08.19-én a hajón Fiumében lunch volt. „Vasárnap Fiumében az Árpád hadihajón lunch volt, amelyen a kormányzó, a hajóraj főbb tisztjei, továbbá a helyőrség számos tisztjei vettek részt. Este a kormányzó palotájában vendégül látta Montecuccoli tengernagyot a flotta főbb tisztjeivel, valamint a helyőrség számos tisztjét.”²³⁰²

Részt vett az 1906.09.13-i hadgyakorlaton, a támadó hajókötelék részeként.²³⁰³ A hadgyakorlaton a szabályok szerint az Árpád-ot elfogták, vagy elsüllyesztették.²³⁰⁴

*Az Árpád Fiume előtt*²³⁰⁵

„A mi hadihajónk. Verőfényes szép délelőtt van, a kikötőben ügyes-bajos emberek, bámészkodó semmittevők nyüzsögnek a parton föl-alá. Egyszer csak mindenki meglepetve áll meg s a távolba néz, a tenger felé, ahonnan néhány tompa ágyúdurranás hangzik át s rezzenti meg a civil idegeket. Az osztrák-magyar hajóhadnak egyik óriási pánczélvára, az Árpád hadihajó áll kinn a nyílt vízen, szilárdan, mozdulatlanul, mint egy szürke, fenyegető vár, amely mintha a tengerfenékebe volna beleépítve s úgy

²³⁰⁰ Pesti Napló, 57. évfolyam, 1906-06-28 / 175. szám

Neuigkeits-Welt-Blatt, Juni 1906-06-29

²³⁰¹ Magyarország, 13. évfolyam, 1906-08-17 / 199. szám

²³⁰² Pesti Hírlap, 28. évfolyam, 1906-08-21 / 229. szám

²³⁰³ Pesti Napló, 57. évfolyam, 1906-09-06 / 244. szám

²³⁰⁴ Pesti Napló, 57. évfolyam, 1906-09-16 / 254. szám

²³⁰⁵ Vasárnapi Ujság –1906-07-08 / 27. szám / Római levél. Balla Ignác 439. oldal / Tárczacikkek; napi érdekű közlemények

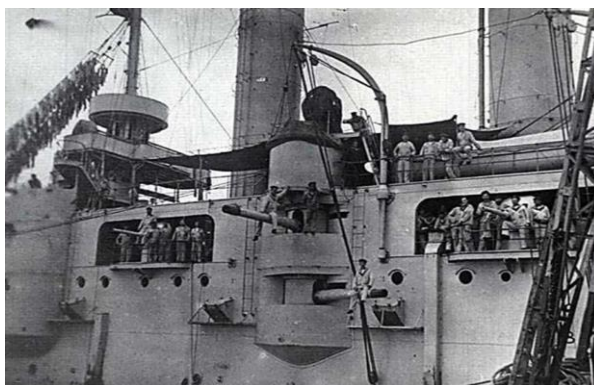
nyúlna ki a víz színéből. Ez a szürke tömeg, amint két nagy hadicsónakon közeledünk feléje, kezd lassanként kibontakozni egyes markánsabb részleteivel. Először két óriási ágyúcső mered hosszú sötét üregével a világnak, mint két fenyegető memento móri. Közelebb érve, a fedélzeten össze-vissza elhelyezett, különféle titokzatos gépezetek, lánczok, czölöpök között elötűnnek a hajó matrózkatonái tisztjeikkel együtt, vakító fehér ruhában és a hajó szélén sorakoznak, hogy tiszteletteljes üdvözléssel fogadják az érkező vendégeket. Valami borzongás, az ismeretlen, csak sejtett hatalomnak közelzése kellemetlenkedik a czivil szívekben, amint fellépünk ennek az aczélóriásnak a fedélzetére. De a tisztok csakhamar eloszlatják ezt a félelemfélét: oly nyájasak, udvariasak és oly szeretettel tudják megmagyarázni egy-egy ágyúnak használatát, kitűnőségét s oly természetes hangon mondják el, milyen távolságból mekkora pusztítást tudhat véghez vinni embertársainkban, hogy lassankint megbarátkozunk velök mi is s azzal az érdeklődésféle vonzalommal közeledünk hozzá, amivel állatkertben az ordító oroszlán ketreczét szoktuk megközelíteni. S csodálatos dolgokat tudnak ezek a tisztok a világ legtermészetesebb hangján előadni, így például megtudjuk, hogy a hajó három legnagyobb ágyújából egyetlen komoly lövés ezer forintba jön körülbelül. S járunk föl-le, keskeny lépcsőkön, néha öt-hat méterrel a vízszíne alatt vagyunk, a hajó fenekén, ahol a torpedókat tartogatják. Ez egy fél méter átmérőjű henger, elől kúpban végződik, mint az ágyúgolyó, körülbelül két és fél méter hosszú hátsó részén csavar van, hogy a kilövés után a víz alatt tudjon mozogni épp úgy, mintha hajó volna. Úgy rémlik, hogy ez a kúp, ha felrobban, egész világot tudna széjjelrombolni. Odébb sorjába rakott fegyverek állanak szép fényesre tisztogatva, a hajó oldalán pedig két egymás alatti sorban ágyak merednek kifelé, a legénység pedig mindenütt a helyén van. A tiszt magyarázza: Állandóan készen vagyunk a harcra, s úgy hogy bármikor félóra alatt csatát tudunk kezdeni. Mikor aztán kórházat is mutattak, a sok borzalmas gondolatot kötelességüknek is tartják elkergetni, a tisztok szobájában egy pohár sörre, jó szivarra s néhány vidám szóra összejönnek a vendégek és a tisztok, s csakhamar víg zongoraszó mellett kedélyes beszélgetés fejlődik, mintha valamely elsőrangú szálló termében volnánk.”²³⁰⁶

1906.10.06-i hír: Eredetileg úgy tervezték, hogy II. Rákóczi Ferenc koporsóját az Árpád viszi Fiuméba, nagy katonai dísszel a fedélzetén. Ez ellen tiltakozás hallatszott a mostani kormány köréből, mert a katonai pompától, talán nem ok nélkül, elválaszthatatlannak hitték a Cotterhalté-t, mely disszonanciát vetett volna az ünneplésbe. Nagy nemzeti jellegű gyászpompát kívántak a fejedelemnek.²³⁰⁷ Ezért, végül ideken hajó vitte a koporsót Konstancába, ahonnet vonaton vitték tovább.

1906.11.24-én Fasana-ból Triesztbe érkezett az SMS Erzherzog Karl”, SMS „Árpád”, SMS „Babenberg” és az SMS „Szigetvar”.²³⁰⁸

1907.

Ebben az évben a Habsburg és az Árpád felfegyverzésének költségét még fizetik a Badenbergek költségeivel együtt.²³⁰⁹

2310

²³⁰⁶ Magyar Nemzet, 25. évfolyam, 1906-06-30 / 153. szám

²³⁰⁷ Az Újság, 4. évfolyam, 1906-10-06 / 274. szám

²³⁰⁸ Neugkeits-Welt-Blatt, November 1906-11-24

²³⁰⁹ Budapesti Közlöny, 41. évfolyam, 1907-01-16 / 13. szám

²³¹⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=fqbhANKjDw>

1907-ben feszültté vált a helyzet Olaszországgal, mivel az veszélyeztette a Monarchia tengeri értékeit. Már ekkor felvetődött az, hogy Ottrantónál harcra kellene hívni az olasz flottát és a tengeren kellene azt megsemmisíteni, ha lenne hozzá elég erős hadiflotta. A sajtó az Árpád-ot és a Budapestet, avagy ezt a két hajóosztályt egy ilyen csata megvívására gyengének tartja.²³¹¹

1908.

1908.01.18-i hír szerint a delegátusok Polai látogattak, ahol megnézték az SMS Árpád-ot is.²³¹²

1908.05.25-én Spalato-ban volt az SMS Babenberg-gel és az SMS Kronprinz Rudolf-al együtt.²³¹³

1908.12.13-i hír szerint az »Árpád« parancsnokává, Koerber fregattkapitányt nevezték ki.²³¹⁴

1909.

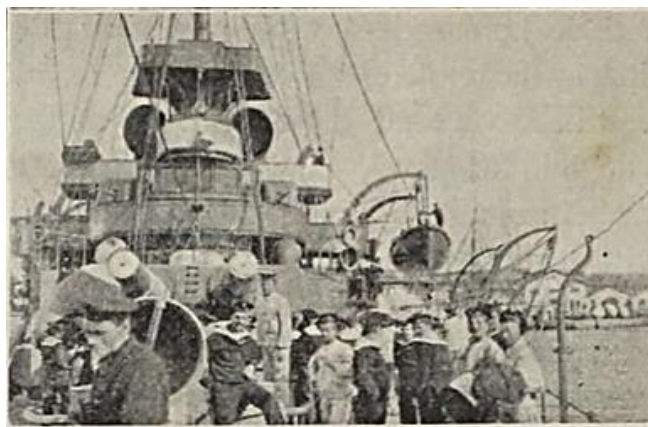
1909.04.23-én Triesztben volt a második hadihajókötélék részeként.²³¹⁵

1909.05.19-én a Busi-csatornában az árbocát vesztett olasz Padre Amoroza tehervitorlást menti meg, és bevontatta Komisába.²³¹⁶

1909.06.04-i hír szerint a Fiumében lévő Nyári Hajóhad részét képezte.²³¹⁷

1909.06.15-i hír:” Pólából jelentik' nekünk' a következőket: A török és görög vizeken kéthónapi czirkáló útjáról most érkezett idő a haditengerészetnek «Habsburg», «Árpád», «Babenberg», «Meteor», «Zenta», «Magnet» és a «Kaiser Karl VI.» nevű csatahajója. A hajók matróza szabadságot kapva, tömegesen árasztották el a várost, de jövetelükkel különös jelenség is volt tapasztalható. A város számtalan nyilvános helyén sok hamisított arany buszkoronásokat és angol fontokat találtak, amelyeket a tengerészkatona hoztak forgalomba. A vizsgálat megállapította, hogy a hamis pénzek a hadihajók horvát legénységétől származnak.”²³¹⁸

1909.09.16-i gazdasági hír? „A tüzérségi felszerelést, nevezetesen az ágyukat, 1900-ban és 1901-ben még az esszeni Krupp-gyár szállította a Habsburg és Árpád hadihajók részére. A Radetzky-típusú, újabban épült Babenberg, St. Georg, Erzherzog Karl és Erzherzog Friedrich hadihajóknak ágyúit azonban már a morvaországi Skoda-gyár szállította. Hasonlóképpen az újabb hajók páncéltornyát, gyorstüzelő ágyúját és lövegét is 1904 óta a monarkia gyáraiban lehet megszerezni, sőt a hadihajók páncélzatát is, mióta a vitkovici művek a Krupp-féle módszer szerint foglalkoznak ennek előállításával. Az új hajóóriások építésének költsége így kizáróan Magyarország és Ausztria iparának javára fog esni.”²³¹⁹

2320

²³¹¹ Reichspost, September 1907-09-25

²³¹² Magyarország, 15. évfolyam, 1908-01-18 / 16. szám

²³¹³ Reichspost, Mai 1908-05-30

²³¹⁴ Az Újság, 6. évfolyam, 1908-12-13 / 298. szám

²³¹⁵ Budapesti Hírlap, 29. évfolyam, 1909-04-23 / 96. szám

²³¹⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=fqbhANKjDw>

²³¹⁷ Magyarország, 16. évfolyam, 1909-06-04 / 131. szám

²³¹⁸ Magyarország, 16. évfolyam, 1909-06-15 / 140. szám

²³¹⁹ Budapesti Hírlap, 29. évfolyam, 1909-09-16 / 219. szám

²³²⁰ Zászlónk, 8. évfolyam, 1909-10-15 / 2. szám

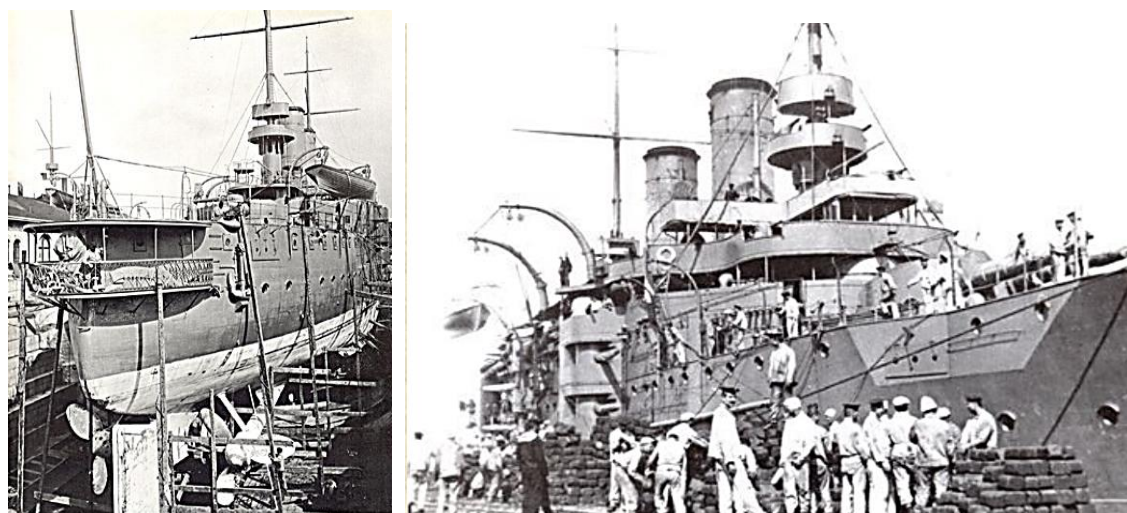
1911.

1911.05.05-én vette kezdetét az átépítése. Az átépítést Stabilimento Tecnico Triestino (Trieszt), illetve a Polai Arzenálban végezték el.

1911.08.20-án még tartott az SMS Árpád átépítése. Az SMS Badenbergről vezérhajó átépítését meg nem kezdték ekkor meg.²³²¹

1911-ben ugyan úgy átépítették az Árpádot, mint az SMS Habsburgot. Az egyik felépítmény-fedélzetét eltávolították a tömeg csökkentése és a hajó korszerűsítése érdekében. A hajó körvonalrajza is kisebb felületet mutatott ez után. Tehát, az eddig 10,2 m-rel a víz fölé magasodó központi felépítményt visszakurtították és átalakították a parancsnoki hidat és eltávolították egy csónakot is. Az átalakítással megnőtt a hajó stabilitása is. A súly csökkenésével a sebessége is jelentősen nőtt.²³²²

Ekkor, a kémények alatti 7 cm-es lövegek a fedélzet alá kerültek áthelyezésre.²³²³ A barbeták között nyílásokat vágtak a hajóoldalon a 7 cm-es gyorstüzelő lövegek számára. Ekkor a kazánjait is megjavították.²³²⁴

1912.

2325

²³²¹ Reichspost, August 1911-08-20

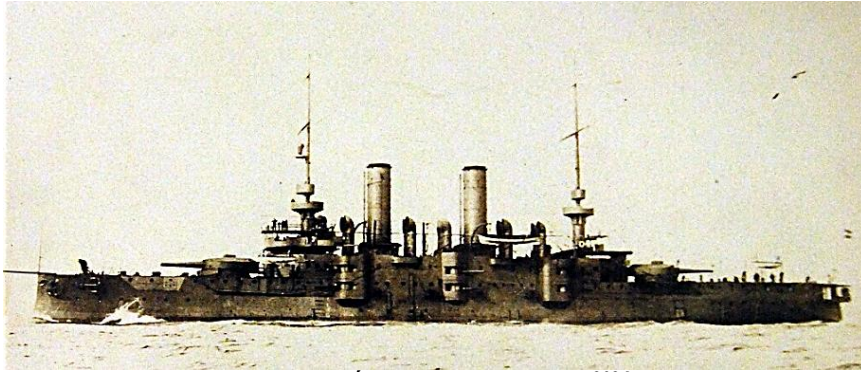
²³²² Reichspost, August 1911-08-20

²³²³ https://en.wikipedia.org/wiki/SMS_Habsburg

²³²⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=fqbhANKjDw>

²³²⁵ <https://www.vatera.hu/katalogus/sms-arpad-matrozok-teregtetnek-a-fedelzeten-katonai-propaganda-kepeslap-1912-3308047295.html>

1914.

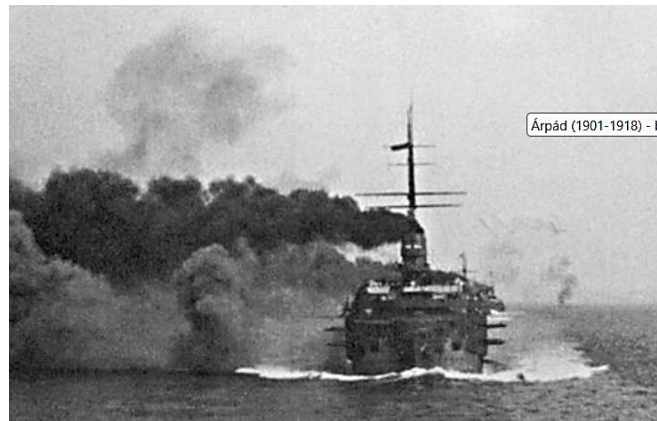

*Az SMS Árpád 1914.07.29-én*²³²⁶

1914.07.28-án részese volt az SMS Geoben és az SMS Breslau német hajók elé Brindisi-ig kifutó hajóköteléknek. Mivel a német hajók Törökországba hajóztak tovább, így visszatért Polába.

1915.

1915.05.23-24-én részt vett az olasz anconai partvidék megtámadásában.

*Ancona ágyúzása*²³²⁷

1917.

A háború alatt az SMS Árpádot, szénhiány miatt leszerelték és partvédő hajó lett. Legénysége nagy részét áthelyezték tengeralattjárókra és hidroplánokra.

1917.04.30-tól az Altiszti Iskola kiképzőhajója a Fasana-csatornában, Póla és Brioni között.²³²⁸

1907.08.07-i hír:” Még mindig érkeznek adományok Polyák István árvái számára, jelölül annak, hogy a magyar társadalom nem feledkezett meg arról a derék rendőrről és katonáról, aki mint férfi teljesítette kötelességét idehaza és a lövészárokban egyaránt s szegényen, gyámolító nélkül hagyott itt három kis gyermeket..... A híres „Radetzky” csatahajó, a „Spaun”, az „Árpád” hadihajók magyar tengerészeinek nemes szívéből tanúskodó adományok.”²³²⁹

1917.12.17-én áthajózott Triesztbe.

1917.12.19-én a cortrlazzói (Jesolo)-nál lévő olasz nehézütegeket ágyúzta egy hajókötelék tagjaként. Az olasz ütegek heves tüzet zúdítottak rá, de nem találták el.²³³⁰

²³²⁶ https://en.wikipedia.org/wiki/SMS_%C3%81rp%C3%A1d

²³²⁷ <http://arpad.lapok.hu/keret.cgi?arpad/hajo.html>

²³²⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=fqbhANKjDw>

²³²⁹ Pesti Hírlap, 39. évfolyam, 1917-08-07 / 196. szám

²³³⁰ https://hu.wikipedia.org/wiki/SMS_%C3%81rp%C3%A1d

1918.

Utóbb, 1918.01.18-án (máshol februárjában) kivonták a flotta aktív kötelékéből és az Osztrák Tengerészeti Akadémia kiképzőhajójaként helyezték üzembe.²³³¹

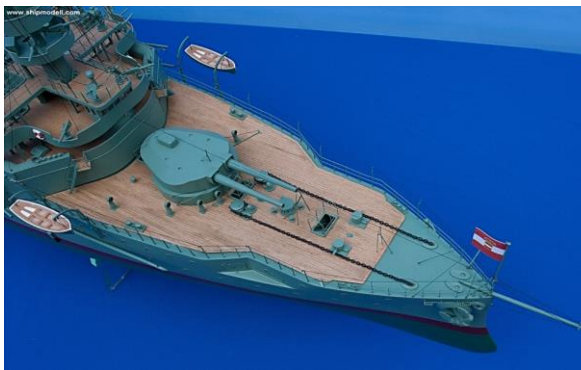
A Budapest, II. kerületi Toldy Ferenc állami főreáliskola diákja, Chilik Jenő (érettségét tett 1913-ban), haditengerész tisztjelölt, az „Árpád“ hadihajón harcolt az olaszok ellen.²³³²

1919-1920.

A hajót Nagy-Britannia kapta meg, de lebontásra eladta Olaszországnak.

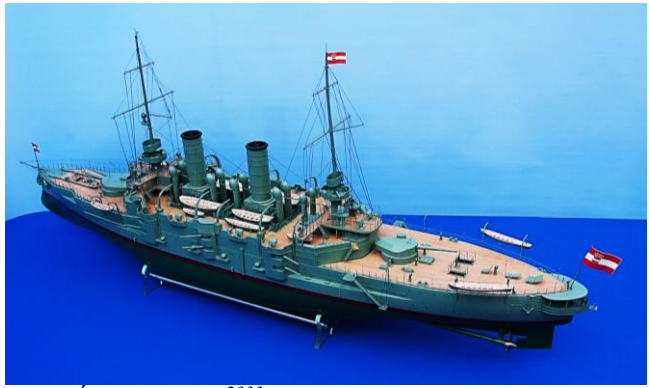
1921-1922.

A hajót 1922 májusában még Polóban az Oliva szigetre vezető híd mellett állt, kiszerezelt lövegcsövekkel. Végül az olasz Vaccaro Acélművek lebontotta.

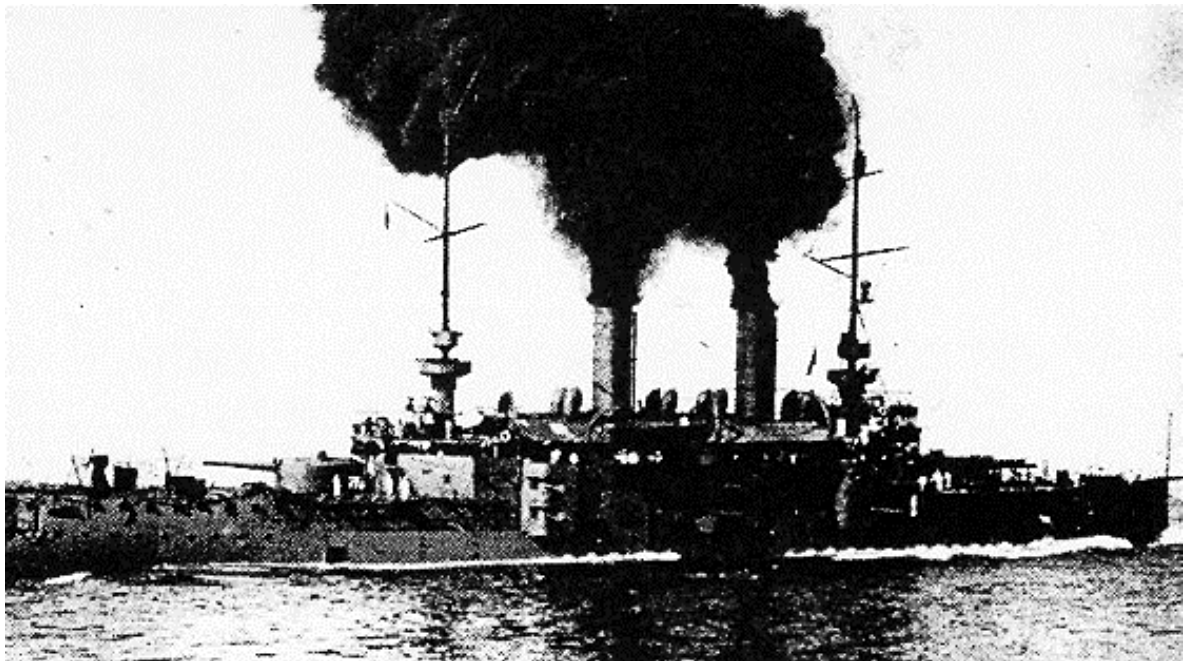
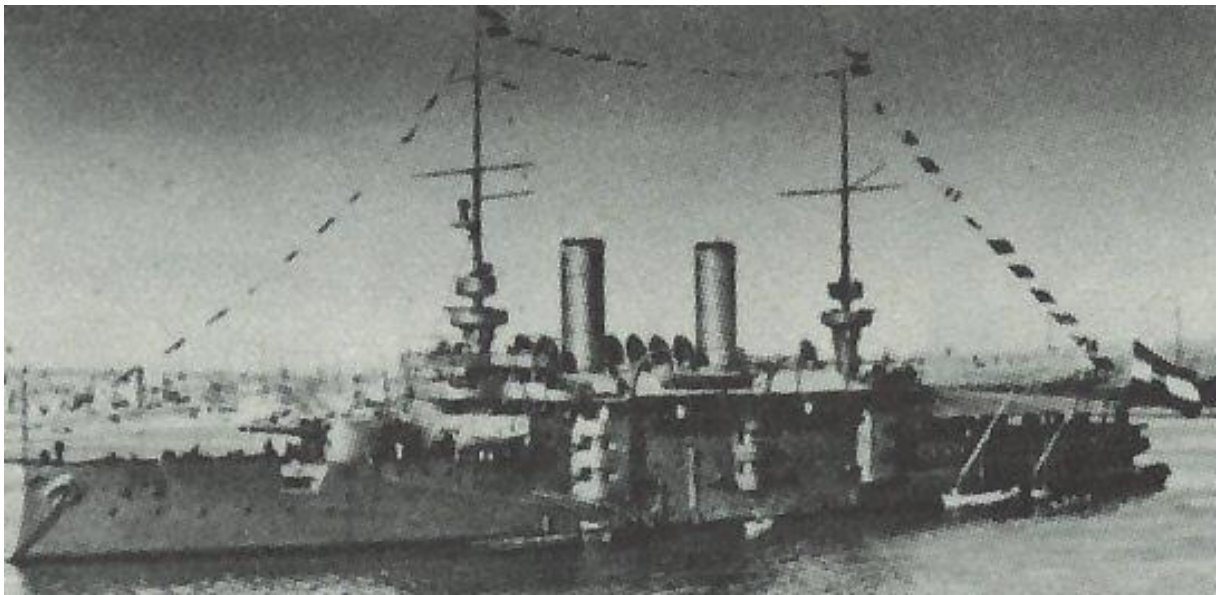

²³³¹ Bak József, Csonkaréti Károly, Lévy Gábor, Sárhidai Gyula: Hadihajók típuskönyv, Zrínyi Katonai Kiadóm Budapest, 1984

²³³² II. kerületi Toldy Ferenc állami főreáliskola, Budapest, 1915XIV. Egykori tanítványaink a harctéren

1:50 méretarányú Árpád makett²³³³

2334

²³³³ https://www.shipmodell.com/index_files/SHIPMODELL_SMS_ARPAD.htm
²³³⁴ <http://www.bibl.u-szeged.hu/bibl/mil/ww1/technika/hajok/arpad.html>

2335

Az SMS Árpád fedélzetére lépett tisztek névsora, a hajó kapitánya által aláírva és lepecsételve. 1909. március 31-én Polában aláírt négyoldalas irat. A következő tisztek szerepelnek, mint a hónap folyamán fedélzetre lépett: Pecsét: S. M. Schiff Árpád:

Korvettkapitány Eduard Körber (utóbb Fregattkapitány)

Korvettkapitány Camillo Teuschl (1907. november 1-jén sorhajókapitány 1917.01.30-ig.)

Sorhajóhadnagy Rudolf Vita (utóbb korvettkapitány)

Sorhajóhadnagy Rene Kunasz

Sorhajóhadnagy Maurus Fabro

Sorhajóhadnagy Josef Seiler (utóbb korvettkapitány)

Sorhajóhadnagy Karl Kuchnika

Fregatt hadnagy Max Lukas (utóbb sorhajóhadnagy)

Fregatt hadnagy Franz Dyrna (utóbb sorhajóhadnagy)

Fregatt hadnagy Karl Przibislavsky (utóbb sorhajóhadnagy)

Tengerész zászlós Guido Hoffmann (utóbb sorhajóhadnagy)

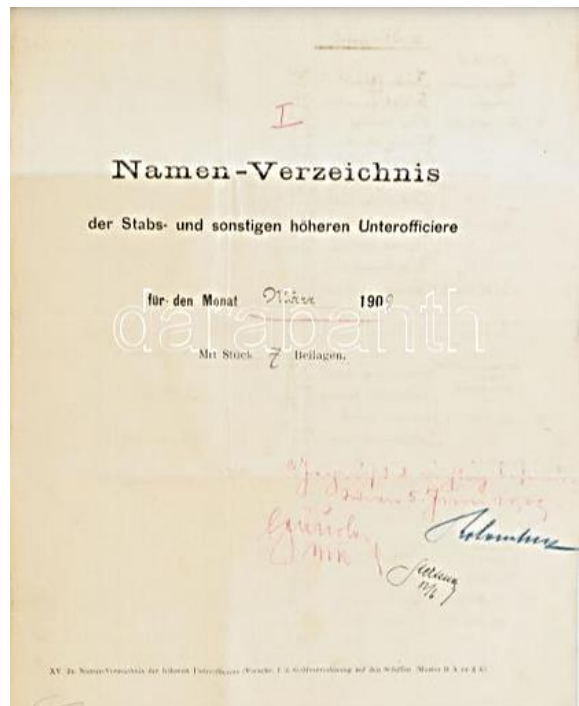
Tengerész zászlós Oskar Camus

Hajóorvos Dionysius Nowak

Fregatt orvos Dr. Eugen Worell²³³⁶

²³³⁵ <https://www.ebay.com/itm/296890998261>

²³³⁶ <https://www.darabanth.com/en/major-auction/42/categories~Art-sculptures-paper-and-other-collectibles/Military~17536/1913-Az-SMS-Arpád-osztrak-magyar-hadihajó-kimutatása-a-fedelzetre-lepett-magas-rangu-tis-II3124463/>

Parancsnoka:

1904 Couarde Guido sorhajó-kapitány

1904.12.09-től Müller Frigyes sorhajókapitány²³³⁷

1906 báró Bazelli (Batheldi fregattkapitány) Viktor sorhajókapitány

1908-1909 Koerber (Eduard Körber) fregattkapitány

²³³⁷ Pesti Napló, 55. évfolyam, 1904-12-22 / 353. szám